

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

Statsrådets svenska språknämnd informerar
Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta tiedottaa

1/2024

Bästa läsare	2
Lagen om tvångsskor – vår vardag med maskinöversättningsverktyget Aura	3
En ny Slaf har utkommit	6
Utökad Natoordlista avslutar terminologiprojekt	8
Svenska termer i lagtext som gäller funktionsnedsättningar	9
Namnplaneringsguiden bidrar till välfungerande offentliga namn	14

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

vnk.fi/sv/spraknamnden

PÅ WEBBPLATSEN finns information om nämnden och om dess verksamhet och sammansättning. Där hittar du också alla nummer av Språkråd från och med Språkråd 1/2001. På webbplatsen finns dessutom en länk till handboken Svenskt lagspråk i Finland (Slaf).

Statsrådets svenska språknämnd tar gärna emot frågor och initiativ per e-post.

PRENUMERATIONSÄRENDEN kan skötas per e-post på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi.

Observera att nämndens e-postadress numera har formen @gov.fi i och med att Statsrådet tog i bruk e-post-adresser med slutleden gov.fi hösten 2021.

Språkråd distribueras i pdf-format per e-post. Språkråd sänds gratis till beställaren.

28.3.2024 Helsingfors

Redaktör: Angelica Lindqvist

Ombrytning: Statsrådets kansli/Minna Westerlund

Kontaktinformation:

Statsrådets svenska språknämnd

Svenska språkenheten

PB 23, 00023 STATSRÅDET

[spraknamnden.vnk\[at\].gov.fi](mailto:spraknamnden.vnk[at].gov.fi)

Bästa läsare,

FRÅN OCH MED SPRÅKRÅD 1/2021 utkommer informationsbladet Språkråd enbart i elektronisk form. Den tidigare papperstidningen har gått till historien och Språkråd har fått ett nytt utseende, där bland annat tillgänglighetsaspekter har beaktats.

Vi ber tidigare pappersprenumeranter meddela sin e-postadress till Statsrådets svenska språknämnds sekreterare på adressen [spraknamnden.vnk\[at\]gov.fi](mailto:spraknamnden.vnk[at]gov.fi), så når Språkråd fram också i fortsättningen.

Språkråd hittas också på Statsrådets svenska språknämnds webbsidor <https://vnk.fi/sv/informationsbladet-sprakrad>.

Lagen om tvångsskor – vår vardag med maskin- översättningsverktyget Aura

Sedan 2019 har vi översättare vid statsrådets kansli använt oss av maskinöversättningsverktyg som hjälp i arbetet. För närvarande använder vi oss av i huvudsak två maskinöversättningsverktyg, som är integrerade i det program där vi sedan tidigare även har översättningsminnen och termbaser.

Det maskinöversättningsverktyg som vi främst använder kallas Aura, och det har utvecklats och skräddarsytt särskilt för oss av språkteknologiföretaget Tilde. Att det är skräddarsytt för oss betyder att det har tränats med vårt material för att det så bra som möjligt ska klara av att översätta våra texter i samma stil och med samma termer som vi själva använder.

Jämsides med Aura använder vi också maskinöversättningsverktyget Opus-CAT (Fiskmö), som har utvecklats vid Helsingfors universitet. Vi har bidragit med lite material även till

utvecklandet av det verktyget, men inte i samma grad som till vårt eget verktyg Aura. Många av våra översättare tycker att det är en fördel att använda båda parallellt, eftersom man då får fler förslag på möjliga formuleringar.

Generellt sett upplever vi översättare att verktygen är till god hjälp i arbetet. Eftersom vi i regel jobbar under en viss tidspress, är alla användbara formuleringar som verktygen ger oss en fördel, även om de meningar som kan användas rakt av ibland kanske bara utgör en bråkdel av hela texten. I bästa fall bidrar maskinöversättningen till att översättaren får mer tid över för att till exempel utreda termer eller fundera på knepigare ställen i texten.

Trots att verktygen är till nytta, har de definitivt sina begränsningar. En del av deras misstag är sådana som vilken översättare som helst skulle kunna göra, såsom bortlämningar, lite inexact översättning eller aningen fel stilnivå. I och med att de inte "tänker" på samma sätt som en mänsklig översättare, kan vi dock också stöta på lite mer speciella brister i maskinöversättningsverktygens förslag. Nedan tar jag upp några exempel på dessa brister jämfört med hur vi mänskliga översättare agerar.

Referenser till och enhetlighet med befintlig text

Om det i våra texter hänvisas till ett fördrag från 70-talet, kommer Aura naturligtvis inte att gå till fördragsserien i vår bokhylla och titta vad som står där. Detsamma gäller även texter på nätet och de facto också redan översatta delar i den text som är under arbete, så i vilken grad maskinöversättningen i dessa fall överensstämmer med ordalydelsen i den text som det hänvisas till är högst slumpmässigt.

Över huvud taget beaktar våra maskinöversättningsverktyg inte mer kontext än den som finns i samma segment (oftast en mening), när de översätter segmentet i fråga. Med andra ord är det i allra högsta grad fortfarande vårt jobb att se till att texten som helhet är enhetlig och fungerande, om det så gäller konsekvent termanvändning eller andra aspekter.

Termer och egennamn

När vi mänskliga översättare stöter på obekanta termer, konstaterar vi att så är fallet och använder oss sedan av olika källor för att ta reda på vad termen i fråga faktiskt är på målspråket. Det gör inte våra maskinöversättningsverktyg, utan man kan säga att de gissar friskt vad termen i fråga skulle kunna vara. Detsamma gäller egennamn. Här är några exempel på hur det kan se ut:

Lisäksi tila kasvattaa luomukyyttöjä metsälaitumella.

Dessutom ökar gården antalet ekologiska bilar på skogsbete.

*Lukumäärältään runsaimpia ovat varpuslintulajit, maininnan arvoisia ovat sepelrastas (Turdus torquatus) ja sinirinta (Luscinia svecica).
Till antalet är de rikligaste vargfågglarna sepelras (Turdus torringus) och blåvin (Luscaria svecica) värdefulla värden.*

*Suomen Kilpirauhaspotilaat ry
Suomen Skölpaddespotilaat ry*

Fel i källtexten

I och med att våra maskinöversättningsverktyg inte har vare sig medvetenhet om omvärlden eller någon semantisk förståelse av språket, reagerar de inte på konstigheter i källtexten. De översätter enligt bästa förmåga just som det står, även om det skulle stå att fyra myror är fler än fem elefanter.

Redan små stavfel i källtexten kan göra verktygets översättning totalt felaktig och för en mänsklig översättare helt otänkbar, såsom i exemplen nedan. Samtidigt kan jag inte förneka att sådana fel har ett visst underhållningsvärde för oss som läser och korrigerar dem.

*Villisikatyötyhmä luovutti mietintönsä ministeri Sari Essayahille perjantaina.
Den dumma vildsvinsarbetaren överlämnade sitt betänkande till minister Sari Essayahi på fredagen.*

*Pykälä sisältäisi viittauksen pakkokenolain 7 luvun 8 §:ään.
Paragrafen innehåller en hänvisning till 7 kap. 8 § i lagen om tvångsskor.*

Snabb utveckling inom området

Utvecklingen inom områdena språkteknologi och artificiell intelligens och följaktligen maskinöversättning har under de senaste åren gått mycket snabbt. Det är troligt att maskinöversättningsverktygen framöver kommer att bli bättre även på att lösa de utmaningar som jag har tagit upp i denna artikel. Tills vidare kan vi dock konstatera att våra uppdragsgivare får vara tacksamma över att det i sista hand är mänsklig intelligens som ansvarar för deras översättningar.

Katarina Skräddar, specialsakkunnig
Svenska språkenheten vid statsrådets kansli

En ny Slaf har utkommit

Handboken *Svenskt lagspråk i Finland*, populärt kallad Slaf, riktar sig till lagöversättare och dem som skriver myndighetstexter inom statsförvaltningen. Också andra som har att göra med texter som berör lag eller samhälle har nytta av Slaf, såsom kommunala tjänstemän, jurister, journalister och studerande.

En ny upplaga av Slaf har utkommit i december 2023. Den hittas i statsrådets publikationsarkiv Valto på adressen <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-051-6>. Den nya upplagan ersätter alla tidigare versioner av Slaf.

Slaf ges ut som en anvisning från statsrådets kansli och har utarbetats under ledning av Statsrådets svenska språknämnd i en arbetsgrupp med experter från statsrådets kansli, justitieministeriet, riksdagen och Institutet för de inhemska språken.

Vad hittar man i Slaf?

Slaf ger vägledning i frågor som gäller olika hjälpmedel vid översättning, hur lagar, andra författningar och EU-lagstiftning blir till och författningars struktur, principer vid lagöversättning, språkriktighet och skrivregler, modernisering av ålderdomliga uttryck, terminologiska frågor, lagtekniska frågor, namn och namnanvändning, standardfraser i propositioner och författningars ingresser. I slutet av Slaf finns en omfattande finsk-svensk ordlista över ord och uttryck som kan vara besvärliga att översätta särskilt i författningstexter och regeringspropositioner.

Vad är nytt i denna upplaga?

Hela handboken har omarbetats och det finns något nytt i alla kapitel. Slafanvändaren kan ha nytta av att bekanta sig närmare med följande kapitel och avsnitt:

I kapitel 4 som handlar om språkriktighetsfrågor finns mycket som är nytt och matnyttigt. Avsnitt 4.2.3 om användningen av *ska*, *får*, *kan* och andra modala hjälpverb i lagregler har skrivits om. Råden i avsnitt 4.14 om översättning av finskans konditionalis har gjorts

tydligare. Numera strävar man efter att skriva all lagstiftning så könsneutral som möjligt, och i avsnitt 4.16 behandlas olika sätt att göra detta.

Myndighetsförteckningen i avsnitt 8.2.2 har uppdaterats. I det nya avsnittet 8.4.4 hittas namnen på de välfärdsområden som inrättades i samband med social- och hälsovårdsreformen 2022.

Ordlistan i kapitel 12 har fått en ny struktur. Flera nya ord har lagts till, såsom *aikataulu*, *kohtuullinen*, *liikenne*, *missio*, *operaatio*, *sanktio*, *sanktioida* och *verotuki*.

Den uppmärksamma läsaren märker att avsnittet om kommuner med namn på båda språken inte längre finns med i kapitel 8 om namn och namnanvändning i Slaf. När det kommer till namn på kommuner i Finland hänvisas läsaren till [förteckningen över svenska och finska namn på kommuner i Finland](#) på Institutet för de inhemska språkens webbplats.

Förslag med tanke på nästa upplaga av Slaf?

Förslag till ändringar, kompletteringar eller rättelser av Slaf kan skickas per e-post till statsrådets svenska språknämnds sekreterare på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi. Motiverade och väl underbyggda förslag som medföljs av bakgrundsmaterial är särskilt välkomna.

Kitty Fogelholm, specialsakkunnig

Svenska språkenheten vid statsrådets kansli

Utökad Natoordlista avslutar terminologiprojekt

En ordlista med svenska och finska term motsvarigheter till engelska namn och termer inom Nato har utarbetats vid statsrådets kansli. Natoordlistan har nu utökats ytterligare och omfattar nu nästan 220 termer.

Natoordlistan har sammanställts i ett projekt som tillsattes av statsrådets kansli. Projektet är nu avslutat. Språkexperter och sakkunniga från olika ministerier, Försvarsmakten och Institutet för de inhemska språken deltog i termarbetet. Ordlistan har även kommenterats av samarbetspartner i Finland och Sverige och av Europeiska unionens råd.

Den utökade ordlistan är kompletterad med begrepp som gäller krishantering, aktörer, operationsmiljö och försvarsplanering samt namnen på de mest centrala avtalen inom Nato.

Tidigare har bland annat följande begrepp behandlats inom projektet: benämningar inom Natos politiska och militära organisationsstruktur, titlar inom den politiska och militära strukturen, och centrala begrepp som gäller Natos kärnuppgifter, säkerhetsuppfattningar och rustningskontroll. Motsvarigheter och definitioner ges på engelska, finska och svenska.

Arbetet med ordlistan fortsätter i samarbete med ämnesexperter, och ordlistan kommer senare att kompletteras med ytterligare begrepp.

Natoordlistan finns på Statsrådets kanslis webbplats.

Svenska termer i lagtext som gäller funktionsnedsättningar

Bakgrund

Ord som beskriver *personer med funktionsnedsättning* används i författningar i Finland på ett inkonsekvent sätt, särskilt på svenska. Detta beror delvis på att terminologin inom detta område har förändrats snabbare än lagarna ändras. För samma finska begrepp kan det på svenska förekomma flera olika motsvarigheter, av vilka en del numera kan upplevas som stötande. Denna artikel syftar till att ge en översikt av de begrepp som används på svenska i författningar i Finland, och dessutom beskriva de förändringar i terminologin som den nya lagen om funktionshinderservice (675/2023) ger upphov till.

Behovet av en mer konsekvent termanvändning inom funktionshinderområdet har identifierats redan tidigare. Enligt statsrådets kanslis anvisning *Svenskt lagspråk i Finland (Slaf)* förutsätter ett klart och begripligt lagspråk att bruket av ord och uttryck är konsekvent. Konsekvenskravet är extra strängt när det gäller begrepp som definieras i lag.¹

¹ Svenskt lagspråk i Finland Slaf : Ruotsinkielinen lakikieli, Statsrådets kanslis publikationer 2023:17, s. 116.

Ny lag om funktionshinderservice

Den nya lagen om funktionshinderservice antogs den 14 april 2023. Ursprungligen var det meningen att lagen skulle träda i kraft den 1 oktober 2023, men i regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering ingick det en skrivelse om senareläggning av ikraftträdandet av lagen till den 1 oktober 2024. I regeringens proposition 9/2023 rd föreslogs det sedan att ikraftträdandet av den nya lagen om funktionshinderservice, med tillhörande lagar om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, socialvårdslagen, lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården, mentalvårdslagen och lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner², ytterligare skulle uppskjutas till den 1 januari 2025³. Syftet med senareläggningen var att göra det möjligt att precisera tillämpningsområdet för lagen om funktionshinderservice i enlighet med regeringsprogrammet, det vill säga så att lagen förblir en speciallag för personer med funktionsnedsättning.

Lagen om funktionshinderservice tillämpas enligt 2 § på personer med funktionsnedsättning oberoende av om det är fråga om fysiska, kognitiva, psykiska, sociala eller sensoriska begränsningar i funktionsförmågan. Observera att *kognitiv funktionsnedsättning* inte är synonymt med *intellektuell funktionsnedsättning* eller *intellektuell utvecklingsstörning*, utan det är ett mer omfattande begrepp. För tillfället pågår lagberedningsarbetet för att precisera de bestämmelser som gäller tillämpningsområdet, vilket betyder att förändringar även kan ske gällande terminologin. Det är meningen att propositionen om preciseringen av tillämpningsområdet lämnas till riksdagen under 2024. I och med att beredningsarbetet i skrivande stund pågår, kan det också ske förändringar i terminologin efter publiceringen av denna artikel.

Vamma, vammainen, vammainen henkilö

I nya lagar rekommenderas *person med funktionsnedsättning*, om det inte med hänsyn till kringliggande lagstiftning av konsekvensskäl är omöjligt att byta term. För **vaikeasti vammainen henkilö** rekommenderas *person med svår funktionsnedsättning*.⁴ I vissa lagar förekommer dock än i dag föråldrade termer.

I den nya lagen om funktionshinderservice används *funktionsnedsättning* för **vamma** i 2 §, som gäller lagens tillämpningsområde. Det är denna paragraf som ingår i den proposition som nu utarbetas. För **vammainen henkilö** används i samma paragraf *person med funktionsnedsättning*. Också till exempel i lagen angående specialomsorger

2 FörS 676-680/2023.

3 FörS 953-958/2023.

4 Se också t.ex. FPA-termer – Förmånsrelaterade begrepp, 6 upplagan, 2021.

om utvecklingsstörda används *funktionsnedsättning* för finskans **vamma** i 1 §, som ändrats genom lag 676/2023.

I 6 § 2 mom. i 1999 års grundlag föreskrivs det att ingen utan godtagbart skäl får "särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person." Finskans **vammaisuus** motsvaras alltså i grundlagen av "handikapp".

I lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården används för **vammainen henkilö person med funktionsnedsättning** i 7 e §, som fogades till lagen genom lag 678/2023 och träder i kraft den 1 januari 2025. I 10 b § används "handikapp" för **vammainen** i hänvisningar till socialvårdslagen. De övriga paragrafer i den lagen där "handikapp" används har ändrats genom den nya lagen om funktionshinderservice. Efter ändringen förekommer "handikapp" endast i hänvisningen i 7 e §.

"Handikapp" används också i bland annat socialvårdslagen (1301/2014), dock efter att lagen om funktionshinderservice trätt i kraft endast i 36 §, i en hänvisning till lagen om handikappförmåner (570/2007). I 1 och 8 § används "funktionshindrad" för **vammainen**. Också exempelvis i lagen om handikappförmåner (570/2007) används både "handikappad" och "funktionshindrade" på ställen där det på finska står **vammainen**. Numera definieras *funktionshinder* som begränsningar som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.⁵ Funktionsnedsättning och funktionshinder är alltså inte synonyma begrepp. Funktionshinder syftar till att det är omgivningen som ställer upp hinder för en person.

Finskans **vamma** kan också ha betydelsen *skada*, till exempel i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) och lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015). Också *kroppsskada* förekommer i hälso- och sjukvårdslagen och lagen om skada, ådragen i militärtjänst. I äldre lagstiftning förekommer också till exempel "lyte eller skada" för ordparet **vika tai vamma** i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Det är därför viktigt att alltid kontrollera sammanhanget i vilket orden används.

---

5 Socialstyrelsens termbank: funktionsnedsättning

Vaikeavammainen, vaikeasti vammainen henkilö, vaikeasti vammainen

I nya lagar rekommenderas *person med svår funktionsnedsättning* för **vaikeasti vammainen henkilö**.⁶ I vissa lagar förekommer föråldrade termer. Till exempel i 2007 års lag om handikappförmåner (570/2007) används det äldre uttrycket "svårt funktionshindrad" för **vaikeasti vammainen**.

Bland annat i 25 b § (1219/2020) i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) används *studerande med svår funktionsnedsättning* för **vaikeasti vammainen**. Samma uttryck används också i 4 § (715/2022) i läropliktslagen (1214/2020).

Kehitysvamma, kehitysvammainen henkilö, kehitysvammainen

I nya lagar rekommenderas för **kehitysvamma** *intellektuell funktionsnedsättning*, som alltid när det lagtekniskt är möjligt ska föredras framför "utvecklingsstörning", eftersom det senare ordet uppfattas som stötande. *Intellektuell funktionsnedsättning* är också det uttryck som föredras av funktionshinderorganisationer. "Utvecklingsstörning" förekommer dock än i dag i författningar, och används därför av konsekvensskäl i hänvisningar till de bestämmelser där ordet förekommer.

I nya lagar rekommenderas för **kehitysvammainen** och **kehitysvammainen henkilö** *person med intellektuell funktionsnedsättning*, som av samma skäl som ovan ska föredras framför "person med utvecklingsstörning". Till exempel i mentalvårdslagen används "personer med utvecklingsstörning" för finskans "kehitysvammainen" i 19 §. Paragrafen har ändrats genom lag 679/2023, som träder i kraft den 1 januari 2025. I 20 § används för "kehitysvammaisen erityishuolto" enbart "specialomsorger". I lagen om funktionshinderservice används "personer med utvecklingsstörning" i 6 §, fastän lagen är ny. Trots detta ska "utvecklingsstörning" i nya lagar undvikas och begreppet moderniseras när det är lagtekniskt möjligt.

Slutsatser

En oenhetlig användning av termer i författningar kan bidra till att försvaga rättssäkerheten för personer med funktionsnedsättning. Rättssäkerheten förutsätter också att användningen av termer i lagtext är konsekvent inom en och samma lag. Att använda flera olika termer för samma sak inom en lag ska undvikas för att inte skapa förvirring och

---

⁶ FPA-termer – Förmånsrelaterade begrepp, 6 upplagan, 2021, s. 56. För finskans toimintarojoite används funktionsbegränsning.

tolkningsproblem. Samma problem kan uppstå när flera lagar innehåller hänvisningar till varandra. Eftersom det finns lagar som sällan är föremål för ändringar kan föråldrade termer leva kvar också efter att de ersatts med nya termer i annan lagstiftning. I sådana fall måste de föråldrade termerna i vissa situationer användas när man hänvisar till bestämmelser som innehåller dessa termer. I ledigare sammanhang, när det inte är frågan om direkta hänvisningar till författningar, är det alltid bättre att använda modernare begrepp. Frågan om vilka termer som ska användas är inte enkel när språket ständigt utvecklas. Det är skäl att också följa med diskussionen i Sverige. I allmänspråket används också begreppet *funktionsvariationer*, som i Finland tills vidare inte är lika vanligt som i Sverige.⁷

Katarina Långström, specialsakkunnig
Justitieministeriet

---

⁷ Nordlund-Spiby, Rut. **Funktionshinder och funktionsnedsättning - THL, 2023.**

Namnplaneringsguiden bidrar till välfungerande offentliga namn

Namnplaneringsguiden gör det lättare att planera välfungerande offentliga namn. Guiden är till nytta för både den som planerar namn och för översättare.

Många av dem som planerar namn inom den offentliga sektorn gör det utan att vara experter på namn eller språk, och därför har namnvårdarna vid Institutet för de inhemska språken samlat råd och anvisningar för olika slags offentliga namn i en publikation, *Namnplaneringsguiden (Hyvän nimistön opas)*. Guiden finns fritt tillgänglig på nätet på både **svenska** och **finska**. Den riktar sig till alla anställda inom statsförvaltningen, välfärdsområdena och kommunerna. Syftet med guiden är att hjälpa offentligt anställda att bilda välfungerande namn som uppfyller kraven i lagstiftningen.

En av bakgrundsfaktorerna för arbetet med Namnplaneringsguiden är att namngivningen inom den offentliga sektorn har förändrats under 2000-talet. Trenden har gått från

Namn på skolor hör till de offentliga namnen. Foto: Maria Vidberg

beskrivande namn till namn som bildas med tanke på marknadsföring och varumärkesbyggande. Detta i kombination med att namntävlingar har blivit populära leder lätt till att lagens krav på sakliga, klara och begripliga namn försummas och att engelska används på bekostnad av nationalspråken. Därför inleds guiden med ett avsnitt som handlar om vad offentliga namn är, vilken funktion de har och hur namnen regleras i lagstiftningen. Exempel på offentliga namn är namn på myndigheter, ämbetsverk och förvaltningsorgan. Också namn på vägar, webbtjänster, sjukhus, skolor och offentliga byggnader med flera räknas hit.

Konkreta tips för namnplanering

Namnets viktigaste funktion är att berätta något om myndigheten. Därför är det till hjälp om ett offentligt namn skiljer sig från ett kommersiellt namn, bland annat genom att vara beskrivande och begripligt för allmänheten. "Ett tråkigt namn är det bästa namnet" är en devis som namnvårdarna vid Institutet för de inhemska språken skämtsamt använder, men det ligger en hel del i det. Ett offentligt namn behöver och ska inte sticka ut ur mängden på samma sätt som ett kommersiellt namn.

Namn som Helsingfors förvaltningsdomstol, Marknadsdomstolen och Arbetsdomstolen är informativa men inte för långa. Foto: Ulla Onkamo

Offentliga namn regleras i lagstiftningen och omfattas av kraven på ett sakligt, klart och begripligt myndighetsspråk. Därför ger guiden en översikt över den lagstiftning som berör offentliga namn. Den innehåller också praktiska tips för hur namnplaneringen kan organiseras så smidigt som möjligt. Bland annat ska planeringen börja i god tid på båda nationalspråken. En arbetsgrupp med experter från olika områden kan med fördel tillsättas. Språkexperter är viktiga i arbetet och de egna översättarna är en ovärderlig resurs på myndigheter och kommuner. Kommuner kan till exempel samarbeta om sitt namnplaneringsarbete om det inte finns resurser att bilda en helt egen namnplaneringskommitté.

Under de senaste åren har riksdagens justitieombudsman tagit ställning till ett flertal klagomål på offentliga namn. En översikt över besluten finns med i guiden för att ge läsaren en uppfattning om vilken typ av namn som inte fungerar. På det sättet kan den som ska planera nya namn förhoppningsvis undvika samma fallgropar.

Separata förkortningar på svenska och finska

Även namn på organisationer, tjänster och projekt inom den offentliga sektorn räknas till de offentliga namnen. De här namnen ingår i ett eget avsnitt i Namnplaneringsguiden. Här finns råd om planering av namn på bland annat organisationsenheter, skolor, webb-adresser, offentliga projekt och statsbolag. Förkortningar och namntävlingar har också fått varsitt kapitel.

Organisationsenheter, tjänster och projekt inom den offentliga förvaltningen ska få namn på både svenska och finska. Detsamma gäller tvåspråkiga myndigheter. Namnen ska vara lätta att använda, komma ihåg, skriva, uttala och böja.

I första hand är det bra att välja ett namn som inte behöver förkortas, som *Domstolsverket*. Men i de fall då en förkortning behövs gäller samma lagstiftning som för allt språk inom den offentliga sektorn. Svenskan och finskan ska behandlas likvärdigt, vilket betyder att en svensk förkortning ska bildas utifrån det svenska namnet och en finsk förkortning utifrån det finska namnet. Förkortningarna ska också kunna kopplas till respektive namn. Ett exempel är *Lantmäteriverket*, på finska *Maanmittauslaitos*, som förkortas *LMV* på svenska och *MML* på finska. Förkortningar ska bara användas vid sidan av och inte i stället för det egentliga namnet, medan binamn ska undvikas helt och hållet.

Namntävlingar i undantagsfall

Att namnge objekt genom namntävlingar har blivit allt populärare också inom den offentliga sektorn. I Namnplaneringsguiden finns råd för i vilka sammanhang namntävlingar kan komma i fråga och vilka regler som behöver gälla för att få fram ett fungerande offentligt namn. Bland annat måste allmänheten få tydliga instruktioner om vilka krav som gäller för offentliga namn.

Objekt som eventuellt kan få namn genom namntävlingar är till exempel ungdomslokaler eller bokbussar. Däremot hör namntävlingar inte alls ihop med namn på grundläggande samhällstjänster som sjukhus, simhallar eller bibliotek. Det är också knepigt att använda namntävlingar för att namnge objekt som behöver namn på både svenska och finska.

Namnplaneringsguiden påminner om att det går utmärkt att bygga ett starkt varumärke utifrån ett beskrivande namn som uppfyller kraven i lagstiftningen. När två myndigheter går ihop eller när en myndighets verksamhetsområde breddas är ett etablerat och redan existerande namn ofta det bästa valet. Det sparar också resurser.

Anvisningar för vägnamn

Vägnamnen har fått ett helt eget avsnitt i Namnplaneringsguiden. Ansvaret för att planera vägnamn ligger hos kommunerna, och därför riktar sig det här avsnittet särskilt till kommunalt anställda.

Till vägnamnen räknas bland annat namn på vägar, gator, gränder, parker och öppna platser. Deras viktigaste uppgift är att skilja en väg från en annan. Allmänna principer för alla slags vägnamn är att de ska var sakliga, klara, begripliga och lätta att komma ihåg, uttala och stava. De ska också följa moderna skrivregler.

Hävdvunna ortnamn, alltså namn som uppstått spontant bland lokalbefolkningen, gårdsnamn eller bynamn kan med fördel användas i vägnamn. Ett sådant namn ska i regel inte översättas från finska till svenska eller tvärtom. Därför ska till exempel *Kotimäentie* heta *Kotimäkivägen* på svenska, efter fastigheten Kotimäki. Även omgivningen kan inspirera. Namnet *Strandvägen* passar till exempel en väg som går strax intill en strand. Ett tredje alternativ är att använda namnteman, till exempel så att alla vägar i ett nytt bostadsområde får namn efter olika trädslag. Efterleder som *vägen*, *gatan* och *gränden* är ofta smidigast i språkbruket.

Knaperbacka är ett hävdvunnet ortnamn och därför översätts det inte till finska i det finska vägnamnet. Foto: May Wikström

Vid planering av vägnamn är det också klokt att ta hänsyn till vägnamnen i grannkommunerna. Särskilt med tanke på räddningssäkerheten kan det vara bra att undvika identiska vägnamn i närliggande kommuner.

Alue motsvaras av region och distrikt

Namn på områden, trafikplatser och fastigheter ingår som näst sista avsnitt i Namnplaneringsguiden. I kapitlet om namn på kommuner finns tips på hur namnplanerarna kan tänka vid en kommunsammanslagning och vilka regler som gäller för tvåspråkiga kommuner. I kapitlet om myndigheters geografiska verksamhetsområden lyfts skillnaden mellan finskans *alue* och svenskans *område* fram. *Alue* motsvaras på svenska av *region* och *distrikt* när det handlar om ett geografiskt område. Finskans *ala* motsvaras i sin tur av *område* på svenska.

Den enda texten som riktar sig till privatpersoner handlar om namn på fastigheter, det vill säga gårdar, stugfastigheter och skogsfastigheter med flera. Det är fastighetsägaren, ofta

en privatperson, som bestämmer om namnet. Närliggande fastigheter eller den omgivande naturen kan inspirera, liksom ägarens namn. Namn på fastigheter ska följa moderna svenska skrivregler, precis som andra offentliga namn.

Även skrivreglerna har fått ett eget avsnitt i guiden. Där finns de viktigaste skrivreglerna för olika slag av offentliga namn samlade.

Bianca Ortiz Holmberg, språkvårdare
Institutet för de inhemska språken (Språkinstitutet)

www.vnk.fi/spraknamnden

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI